HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בנות שוח. בנות שבע: **הייתי אומר תאנים שחורות ובנות אסורין.** דהיינו פלוגי ופלוגי ובנות שוח מותרות דהיינו נמי מין תאנים. והיינו נדר שהותר מקצתו ומקצתו אסור דתאנים אסורות ובנות שוח מותרות: **ורבי עקיבא היא.** כדקתני עד שבא ר' עקיבא ולימד וכו': **ופליגי רבנן עליה.** דאמרי הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות. וקשיא לרבא דאמר דכולי עלמא היכא דאמר פלוגי ופלוגי אסורין ואבא מותר דכולן מותרין דברי הכל: תרץ לה **באומר הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות.** היינו דומיא דכולכס אסורין חוץ מאבא דפליגי ור' עקיבא היא ולא רבנן: **נדר מחמשה בני אדם הותר א' מהן.** כגון דאמר פלוגי ופלוגי אסורין ופלוגי מותר הותרו כולן: **חוץ מאחד מהם.** דהיינו דומיא דכולכס אסורים חוץ מאבא הוא מותר וכולן אסורין. והכי איכא למשמע מינה דהך סיפא (א) בכולכס קמיירי מדקתני חוץ משמע דאמר כולכס ומדסיפא קמיירי בכולכס לא פליגי אלא בזה ולזה: **רישא.** דקתני הותר לאחד מהן הותרו כולן ר' עקיבא היא ולא רבנן דלרבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **וסיפא.** דקתני הוא מותר והן אסורין דברי הכל היא (ב) והכא נמי קאמר רבא דבכולכס כולן אסורות דברי הכל (היא): **ואי לרבא.** (ג) אמר לזה ולזה דברי הכל מותר ובכולכס פליגי רישא דקמיירי בזה ולזה דברי הכל דהכי נמי אמר לזה ולזה ד"ה מותר וסיפא הוא מותר והן אסורין רבנן היא דרבא לטעמיה דאמר בכולכס פליגי ורבנן אוסרים. מ"מ בין לרבא בין לרבה רישא בזה ולזה וסיפא בכולכס: **מתני' והלה הוא.** המדיר: **גמ' דאפפים וזוותא.** שהבית שטרי זכויתיו לב"ד והיה צריך לחזור לבימו: **ואמר.** לב"ד ולבעל דינו אי לא אתינא וכו': **ונגערה לא פעשה דבר.** משום דאנוסה היא: **וכי תימא קטלא שאני.** דגבי קטלא חס רחמנא עלה כי אניסה אבל בשאר אונסין דליכא חיוב קטלא לא מפטר משום אונס: **והתנן וכו'.** ופטור: **ונרבא.** דאמר אנוס הוא ופטור: **מאי שנא מהא דתנן וכו'.** דכי מת בתוך שנים עשר חודש דאע"ג דאנסיה מיתה הוי גט ופטורה מן היבום: **אמרי.** משום הכי הוי גט אע"פ שמת בתוך הזמן: דאי

והיו בה בנות שוח ואמר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה לא הייתי נודר הכלכלה אסורה בנות שוח מותרות עד שבא ר' עקיבא ולימד נדר שהותר מקצתו הותר כולו מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר תאנים שחורות ולבנות אסורות בנות שוח מותרות ור' עקיבא היא ופליגי רבנן לא באומר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות מאן תנא להא דתנו רבנן נדר מחמשה בני אדם כאחד הותר לאחד מהם הותרו כולן חוץ מאחד מהן הוא מותר והן אסורין אי לרבה רישא רבי עקיבא וסיפא דברי הכל אי לרבא סיפא רבנן ורישא דברי הכל: **מתני'** [6] נדרי אונסין [א] הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין: **גמ'** ההוא גברא דאתפים זכוותא בבי דינא ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבטלון הני זכוותאי איתנים ולא אתא אמר רב הונא בטיל זכוותיה אמר ליה [ב] רבא [ב] אנוס הוא [ג] ואנוס רחמנא [ג] פטריה דכתיב [1] ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא קטלא שאני והתנן נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעיכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין [ד] ולרבא מאי שנא מהא דתנן [ה] [ד]ה"ז גיטיך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש הרי זה גט אמאי והא מינס איתנים אמרי דלמא שאני התם דאי

בהלכותיו שהוא סובר דאפי' כה"ג לא אמר נדר נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא במשנה אבל במעמיד לא. וכדבריו נ"ל להכריע דאם אימא דמתני' דפותחין כיון דימים טובים מותרים ע"י שאלה אפי' מעמיד הרי הוא כמשנה א"כ כי אמר רבא דהכל מודים דבמשנה כולן מותרים אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחוד קאי ולאו אפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן דהא אמרינן במתניתין דפותחין אפילו מעמיד כמשנה הוא ופליגי רבנן ואי הכי מאי קמקשי ליה רבינא לרבא ממתניתין דכלכלה דרבי עקיבא היא ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"ג דהא לדידיה ודאי רבנן דפותחין לית להו אפילו במשנה נדר שהותר מקצתו הותר כולו ודאי אית להו במשנה לגבי מתני' דפותחין הוה להו למסרי אפי' במעמיד דהא אמר דמעמיד דפותחין במשנה כמתניתין דתאנים אלא ודאי רבא אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחודא קאי ולאו אפלוגתא דפותחין דרבי עקיבא אפילו אמשנה פליג ואי הכי מאי קא מקשה לרבא ר' עקיבא היא ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"ג אלא ודאי מתני' דפותחין כמתני' דתאני' למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ומש"ה כי קאמר רבא דבמשנה הכל מודים דכולן מותרין אפלוגתא דרבנן ורבי עקיבא נמי קאי ומשום הכי פריך ליה רבינא ספיר כנ"ל: **וכתב עוד** הרמב"ן ז"ל דאפי' במשנה דוקא בנדר שהותר ע"י פתח שדומה קצת לנדרי טעות וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו אבל התירוהו בחרטה אין כל הנדר ניתר אלא מה שהוא מתחרט בו בלבד. אבל בתוספות כתבו דאפילו ניתר בחרטה כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו מכיון שהותר מקצתו הותר כולו ולאמר הותר מקצתו הותר כולו דווקא בשכלכם כולם כגון דאמר כולכם או לזה ולזה בו"ו אבל אם אמר לזה לזה הותר אחד מהן הוא מותר וכולן אסורים דכמ"ד קונס לכל אחד ואחד דמי וכדמוכח בפרק האיש מקדש (קדושין מו.) גבי בזו ובזו ובפרק שבועת הפקדון (שבועות לח.) גבי שבועה לא לך לא לך. ודוקא בהתרת חכם הוא דאמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו אבל בהיתר חרם או נידוי אם החרי' או נידה י' בני אדם והותר אחד מהן הוא מותר וכולן אסורים. וכן הדין בהפרת בעל דקי"ל (1) בעל מיגו גייז: **מתני' נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וכו' או שחלה בנו.** כלומר

לב א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' ו ופ"ד מהל' נדרים הל' ו סמג לאוין רמח רמב טור ש"ע י"ד סימן רלב סעיף יב:

לג ב מיי' פ"ו מהל' סנהדרין הלכה י ופי"ח מהל' מכירה הלכה יג יד סמג עשין פב לד טוש"ע ח"מ סי' כא וסימן נה סעי' ו וסימן רז סעיף טו:

לד ד מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' י"ח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמד סעיף ג:

תוספות

לא באומר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר כל הכלכלה אסורה וכו'. וא"ת מ"ש גבי בצל דס"ד דמקשה שאמר הייתי אומר כל הבצלים וגבי כלכלה ס"ד דמתפיגין דאמר שחורות וכל חד לחייה לזה ולזה וי"ל דגבי בצל משמע בצל שמאל ולכך משמע כל הבצלים אבל גבי כלכלה לא אמר כל הכלכלה אלא כלכלה בצל הו והכי לא נדר מן הכלכלה עצמה שאינה ראויה לאכילה אלא ממה שבתוכה נדר ולכך ס"ד דאמר הייתי אומר תאנים שחורות וכו' ואית דגרסי בברייתא לא הייתי נודר אלא משאר כלכלה והשתא ניחא דמשאר משמע קצת שמפרש תאנים שחורות ובנות וכו': **אי לרבה רישא כרבי עקיבא וכו'.** דנדר ג' מחמשה משמע שהיה מונה והולך עד חמשה והיינו דאמר פלוגי ופלוגי ואמזרא נדר אקי שקאמר בסוף הייתי אומר פלוגי ופלוגי וסיפא דקתני חוץ מאחד מהם היינו שהותר בלשון זה שאמר בסוף הייתי אומר כולכם חוץ מאביו ולכך קאמר דלרבה הוי רישא כר"ע דווקא ושרי בפלוגי ופלוגי וסיפא דאסר בכולכם חוץ מאביו מיתוקמא ואפילו כדבני הכל דלרבא רישא דברי הכל דקתני איהו לעיל דהכל מודים בפלוגי ופלוגי וסיפא רבנן דוקא דאסרי בכולכם ורבי עקיבא שרי והלכך לדידיה רבנן קתני לה: **זכוותיה בבי דינא.** שטר זכות: **והא אונס רחמנא פטריה.** וה"ג לא סולקת להתנות עליו דדבר פשוט הוא: **וכי תימא קטלא שאני.** אבל הכא לעולם הוי פושע ממה שלא התנה להוציא אונס מן הכלל הא תנן אלו הן נדרי אונסין ולא אמריגן אינשי לאתנויי הכא נמי לא שנא ואי"ל בגיטא אונס מייריי הא באונסא דשכיח איכעי ליה לאתנויי אי נמי אונס דשכיח הא נמי איכעי לאתנויי ולא אתני דמוכח בכתובות גבי גט

בנות שוח. בנות שבע: **הייתי אומר תאנים שחורות ובנות אסורין.** דהיינו פלוגי ופלוגי ובנות שוח מותרות דהיינו נמי מין תאנים. והיינו נדר שהותר מקצתו ומקצתו אסור דתאנים אסורות ובנות שוח מותרות: **ורבי עקיבא היא.** דקתני עד שבא ר' עקיבא ולימד וכו': **ופליגי רבנן עליה.** דאמרי הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות. וקשיא לרבא דאמר דכולי עלמא היכא דאמר פלוגי ופלוגי אסורין ואבא מותר דכולן מותרין דברי הכל: תרץ לה **באומר הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות.** היינו דומיא דכולכס אסורים חוץ מאבא הוא מותר וכולן אסורין. והכי איכא למשמע מינה דהך סיפא (א) בכולכס קמיירי מדקתני חוץ משמע דאמר כולכס ומדסיפא קמיירי בכולכס לא פליגי אלא בזה ולזה: **רישא.** דקתני הותר לאחד מהן הותרו כולן ר' עקיבא היא ולא רבנן דלרבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **וסיפא.** דקתני הוא מותר והן אסורין דברי הכל היא (ב) והכא נמי קאמר רבה דבכולכס כולן אסורות דברי הכל (היא): **ואי לרבא.** (ג) אמר לזה ולזה דברי הכל מותר ובכולכס פליגי רישא דקמיירי בזה ולזה דברי הכל דהכי נמי אמר לזה ולזה ד"ה מותר וסיפא הוא מותר והן אסורין רבנן היא דרבא לטעמיה דאמר בכולכס פליגי ורבנן אוסרים. מ"מ בין לרבא בין לרבה רישא בזה ולזה וסיפא בכולכס: **מתני' והלה הוא.** המדיר: **גמ' דאפפים וזוותא.** שהבית שטרי זכויתיו לב"ד והיה צריך לחזור לבימו: **ואמר.** לב"ד ולבעל דינו אי לא אתינא וכו': **ונגערה לא פעשה דבר.** משום דאנוסה היא: **וכי תימא קטלא שאני.** דגבי קטלא חס רחמנא עלה כי אניסה אבל בשאר אונסין דליכא חיוב קטלא לא מפטר משום אונס: **והתנן וכו'.** ופטור: **ונרבא.** דאמר אנוס הוא ופטור: **מאי שנא מהא דתנן וכו'.** דכי מת בתוך שנים עשר חודש דאע"ג דאנסיה מיתה הוי גט ופטורה מן היבום: **אמרי.** משום הכי הוי גט אע"פ שמת בתוך הזמן: דאי

דאע"ג דלאו אונס גמור הוא: **הרי אלו נדרי אונסין.** לפי שלא עלה על דעתו לאסור נכסיו על חבירו אם לא יאכל עמו אלא כשיוכל לבא בלא אונס כלל ולא יבא אבל כל שנאנס קצת כגון שחלה בנו וצריך לשמרו מותר דלאו אדעתא דהכי אדריה: **גמ' אם לא אחינא מכאן עד תלתין יומין ליבטלון זכוותאי.** האי גברא בקש מב"ד שיתנו לו זמן וכדתנן בסנהדרין (דף לא.) שכל ראיות שיש לך להביא הבא מכאן ועד ל' יום וב"ד חששו שמא לא אמר כן אלא להשמט מהן ועשו עמו שיתפיס שטר זכויותיו שיש לו על חבירו בידם ואמר להם אם לא באתי מכאן ועד יום פלוני זכותיה הללו יבטלו: **וכי תימא קטלא שאני.** כלומר דבמקום קטלא איכא טענת אונס אבל במידי אחרייני לא והתנן נדרי אונסין וכו' הרי אלו נדרי אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיר להדירו אם יאחרו לו כך הכא נמי גבי מתפיס זכותיה נימא דלא עלה על דעתו לליבטלון זכותיה כל היכא דלא מצי למיתי. ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא ה"ל למדיר לאתנויי דמאי איכפת ליה אבל הכא כיון דה"ל לאתנויי ולא אתני אימו דאפסיד אנפשיה: **דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאים מן אלאר גמר ויהיב גיטא.** שהרי לא נתן לה גט אלא משום דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם וכ"ש דאי ידע דמאים גמר ומגרשה כי היכי דלא תיפול קמי יבם: [1] **ודלמא אונסא דמגוי שאני.** כלומר דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתנויי. וה"ה דה"מ לשנויי דהכא היינו טעמא משום דאין בגיטין משום טעות ומשום פרוצות כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף ג:) אלא דלפוס טעמיה דמקשה דס"ל דיש טעות אונס בגיטין משני לה: **ורב הונא מכדי אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא.** דהאי גברא לא אתפיס זכותיה אלא משום דסמיך אדעתי' דליתי וכל כה"ג אפילו בלא אונס לא קני. אע"ג דרב הונא אמר בב"מ (דף סו.) דאסמכתא קניא קיס ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדהדר ביה רב נחמן התם דמניומוי אהדריה: **שאני הכא דמתפסן זכותיה.** שכיון שילאו מרשותו והתפיסן ביד ב"ד ליכא אסמכתא: **והשלים שטרו.** שנתנו ביד שלים. רבי יוסי אומר יתן דס"ל אסמכתא קניא רבי יהודה אומר לא יתן דסבירא לי' אסמכתא לא קניא: **שאני הכא דאמר ליבטלן זכותי.** כלומר שהוא מוחל כל כח וזכות שיש לו באותן שטרות דכיון

ובשמעתין מדמה ליה לגיטין וי"ל דמייריי באונס דלא שכיח כלל וא"ת א"כ דמייריי באונס דלא שכיח כלל מאי טעמייה דרב הונא דאמר דליבטלן זכותיה והא אונס דלא שכיח כלל לא איבעי לאתנויי כדמוכח בפרק מי שאחזו (דף עג.) גבי נפל מן הגג וי"ל דשאני הכא דאמר ליבטלן זכותיה משום שמודה שהשטר פסול לכך אמר ליבטלן זכותיה אפי' באונס דלא שכיח דהולאת בעל דין כמאה עדים דמי והא מודה ברשותיה שקר הן שהרי אינו מוחל לו שום דבר אלא מטעם הולאה: ולרבה מ"ש מהא דתנן. וא"ת לדפריך לרבה ממ"ש דגיטין תקשה ליה ממ"ד נדרים אמ"ש דגיטין בלא רבה דאי"ל דפשיטא דנדרים שאני דרגאי אינו מוחל לו שום דבר אלא מטעם ניחא דלא קשה ממתני' דנדרים לרב הונא אלא לרבה דמדמי ליה להדדי מש"ה פריך מאי שנא מהא דתנן:

כלל ד' נדרים דמתני' שהתירו חכמים ומהאי טעמא ניחא דלא קשה ממתני' דנדרים לרב הונא אלא לרבה דמדמי ליה להדדי מש"ה פריך מאי שנא מהא דתנן:

עין משפט נר מצוה